

ל"ט מלאכות

יא) צוה יוצרינו שלא לעשות מלאכה בשבת ואמנם לא נקרא מלאכה כפי קוצר דעתינו שהרי המפנה כלים כל היום בביתו פטור והמוציא מחט מרה"י לרה"ר חייב אלא כל הדברים הם מסורים למשה מסיני שכל מלאכה שהיו צריכין [ה] למלאכת המשכן

עונג שבת

[ה] למלאכת המשכן. עיין במס' שבת (דף נו"ט) בגנו' ובתוס' פס, ועיין ריש מס' ב"ק עי"ש :
ואפי' 6 2

נקרא מלאכה ומה שדומה לה אעפ"י שלא היו במשכן נקראים תולדות. גם הם אסורים מד"ת וחייב עליה כמו על האבות. והנה כל מלאכות מן הזורע עד האופה והם י"א, כולם היו לצורך סמנים שצובעים בהם היריעות שבמשכן. ומלאכת הצמר והאריגה והתפירה הי' ג"כ לצורך היריעות והן י"ג מן הגווז צמר עד הקורע. ומלאכת עיבוד העורות לצורך יריעות עוים וחחשים והם ז' מן הצד עד ממחק. ומלאכת הכתיבה הי' צריך לכתוב על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו ולפעמים הי' טעות וצריך למחקו והם ב'. והבונה והסותר הי' במשכן גופא. המכבה והמבעיר הי' לעשות פחמין לצורפי הזהב. והמכה בפטיש בשעת גמר מלאכה שמכה בפטיש להחליקו. ומוציא מרשות לרשות הי' במכיאים נדבת המשכן. ואלו אבות מלאכות האסורות בשבת בכללן ל"ט הן. והעושה אחת מהן במזיד והיו שם עדים והתראה חייב סקילה ובמזיד בלא התראה חייב כרת ובשוגג חייב חטאת וחכמים אסרו הרבה דברים משום גזירה שלא יבא לידי איסור דאורייתא. ולכן אע"ג דמן התורה אינו חייב עד שיעשה אחד כל המלאכה אבל ב' שעשו פטורים וכן אינו חייב מן התורה עד שיעשה המלאכה כדרך לעשותו כגון המוציא בידו בין בימין או בשמאל או בחיקו או על כתפו אבל שלא כדרכו כגון שהוציא ברגלו וכיוצא בו פטור אך מדרבנן הכל אסור. ודוקא שמכוין לעשות מלאכה זו אבל דבר שאינו מתכוין מותר אם לא שהוא פסיק רישא ר"ל כמו שאי אפשר לפסוק ראש של אדם ויחי' כך א"א לעשות דבר זה אם לא שיעשה המלאכה דאז חייב:

(ב) א הזורע, (א) ידוע שכוונת הזורע להצמיח ולכן כל דבר שכוונתו להצמיח הוא תולדה דזורע ולכן אסור לשסוך מים על זרעים או אילנות כדי שיצמחו [ה] ואפי' ליטול ידיו עליהם שאע"פ שאינו מתכוין רק ליטול ידיו מ"מ אסור דהוי

עונג שבת

א. [ה] ואפילו ליטול ידיו עליהם. שמשקים אותם, והמשקה את הזרעים חייב נזקם זרע דנועיל להלמית.

פסיק רישיה [נ] אבל מותר להשתין ע"ג עשבים שזה אינו מגדל ולכן טוב להחמיר שלא לאכול בגנות בשבת ובלא"ה יש שם עוד איסור דאסור לטלטל בגינה כדלקמן (סי' מ"ח). (ב) יזהר שלא ישליך זרעים [נ] במקום ירידת גשמים ואם משליך לתרנגולים לא ישליך אלא כשיעור שיאכלו בו ביום אם לא שהוא במקום דריסת רגלי אדם מותר דאין סופן להצמית. (ג) אסור מה"ת לשרות חטים ושעורים ושאר זרעים במים שידוע שהם מצמיחים עי"ז אם לא מה שצריך ליתן לבהמתו תיכף. (ד) אסור להעמיד ענפי אילנות או פרחים שקורין קווייטין או צאצקע במים בשבת אבל אם אין בו פרחים מותר להחזירו במים אבל אסור להוסיף מים. (ה) הנוטל כלי שגדלים בו בצלים וכיוצא בו או אילן העומד בבית ומעמיד בחצר או בגינה חייב זהו זורע שמתחילה לא הי' לו יניקה מן הקרקע ועכשיו יונק מן הקרקע. ודע דהזורע כל שהוא חייב: (יג) ב' ד'הקורש'. ידוע שכוונת התורש לרפיא ארעא. וגם להשוות הגומות כדי שיהי' המקום שוה. ולכן החופר בשדה או העושה חריץ בקרקע אפי' קטן מאוד. וכן אם הי' גבשושית קטנה (ר"ל הר קטן) ונטלה או שהי' גומא קטנה ומלאה בעפר כ"ז בשדה חייב משום חורש וכן כל דבר שעושה ליפות או להשוות הקרקע היא תולדות חורש כגון המזבל שדהו או מסקי' אבנים. ולכן אסור לפנות בשבת בשדה שנחרשה ועומדת לזריעה שמא יבא להשוות גומא:

יד' ג' ד'הקוצר'. (א) בין שקוצר בכלי או תולש ביד אפי' כמיהין ופטריאות (שקורין שוועמלעך) או עשבים הגדילים

עונג שבת

וגם משום חורש שמרפיא הקרקע ע"י הלחלות. (באה"ט): [ב] אבל מותר להשתין ע"ג עשבים. לפי שמי רגלים עזים הם ושורפים את הזרעים ומונעים אותם מלהלמית. (ספר התרומה ואו"י): [ג] במקום ירידת גשמים. ר"ל שהמקום הוא לח מפני הגשמים שרגיל לירד שם, וה"ה שאר מקומות לחין כה"ג, שסופן להלמית מחמת הריכוך כדרך כל תבואה כשנוחמים אותה במים, או אפשר דזומן מרובה ישחרש בקרקע (ש"ע ומש"ב בסו' של"ו):

זכרו הלכות שבת תורת משה כא 41

על עצים ואבנים התלושים או בדלי ששואבין בו וכן צרור שעלו בו עשבים התולש חייב וכל העוקר דבר מגידולו חייב משום קוצר והנוטל דג חי מן הספל מים י"א דחייב משום קוצר וכן אסור לתלוש בפיו. (ב) הנוטל כלי העומד בחצר או בגינה וגדילים בו זרעים או איילן ומניחו על דף בענין שמפסיק יניקתו מהקרקע חייב וכן בצל"ם שנשרשו בחול או בעליה אסור לתלוש דהוי תולש וכן אסור לתלוש חלת דבש מן הכוורת דהוי כתולש ואסור לאכול בשבת כדין המבשל בשבת. ואם תלש מע"ש ורסקן או דבש הצף שם מותר לאכול בשבת. (ג) מטעם זה עשו חכמים סייג וגזרו שאסור לעלות באילן [א] או להריח בפירי שהיא מחובר או להניח דבר או לייטול או להשתמש במחובר למעלה מג' טפחים דאז נקרא אילן וכן אסרו אפי' בטלטול פירות שנשרו מן האילן בשבת ואפי' אם הוא ספק אם נשרו ע"ש או בשבת והכל גזרה שמא יעלה ויתלוש וכן לרכוב ע"ג בהמה אסרו שמא יתלוש ענף מאילן להכותה :

טו ד **המעמר**, כל המאסף דברים (הרבה) קרוי מעמר ודוקא ממקום חיבורן וגידולן ולכן המאסף פירות או עצים במקום שגדלו חייב משום מעמר :

טז ה **הרש**, (א) זה הוא המפרק האוכל מתוך קליפין כמו שדשין תבואה מן התבן. או המפרק משקה מן הדבר שנבלע בו. או שעושה מאוכל משקה כדריכת זיתים וענבים להוציא מהם היין והשמן חייב. ולכן אסור לפרק הקטניות מן הקליפה שלהם שקורין שוטיין [א] אם לא כשעדיין הקליפה רכה דאז גם הקליפה ראויה לאכילה דאינו רק שמפריד אוכל מאוכל דזה וודאי מותר

עונג שבת

ג. [א] **או** להריח בפרי שהיא מחובר. אם הוא דבר הראוי לאכילה, כגון אחרוג והפוח וכיוצא בו שמה יקון אוחו לאוכלו (ש"ע סי' של"ו). ובמג"א סס ס"ק י' מחמיר סס כדעת הר"ן שלא להריח אפילו בהדס [שאינו עומד לאכילה] אם הוא מחובר עדיין שמה יתלוש :

ה. [א] **אם** לא כשעדיין הקליפה רכה. ובעל נפש יחמור לעגונו אף שהשרביטים ראויים לאכילה, כי אין זה היסר

אבל פולין שקורין (באב) אסור לפרק מהקליפה דהקליפה אינה ראויה לאכילה וכן אסור לפרק אגוזים מקליפתן הירוקה וכן שומשמן מקליפתן. (ב) [ג] וכן אסור לסחוט פירות או ירקות שנכבשו במים כגון לימונים מלוחים לשתות ואפי' לסחוט לתוך אוכל ופשיטא לתוך שר או שאר משקה דכיון שהמים שבתוכו הי' עליו כבר שם משקה ונבלע בו ונמצא מפרק המשקה. וכן בגד שנשרה במים כיון שנשרה ונבלע בו המים הי' תולדה דדש. (ג) ודוקא הסוחט זיתים וענבים חייב שהן קרוין משקה ודרך לסחטן בכל מקום אבל שאר פירות שאינם עומדים כלל להוציא מהן משקין מותר לסחטן ומ"מ יש אומרים כיון שהוא מחשב אותם למשקין וסוחטן לצורך המשקה חייב. ולכן ראוי לזהר שלא לסחוט שום פירות ולכן הרוצה לסחוט צוטורין יסחוט ע"ג צוקער דכיון דלא הי' עליו שם משקה ועכשיו סוחט לצוקער שהוא אוכל אינו דומה כלל לדש וישפוך הצוקער לתוך המים. וירא שמים יזהר גם בזה אלא יערב המשקה עם צוקער מע"ש וישפוך למים בשבת. (ד) אשה שנתרבה חלב בדדיה מותרת להוציא ולחלוב ע"ג קרקע אבל אסור לחלוב בכלי דהחלוב בין אדם ובין בהמה חייב משום דש. (ה) פת ששרה במשקין אסור לסחוט ואפילו למצוץ בפיו יש אוסרין אבל מיני טיגון שנבלע בו שומן הרבה מותר לסחוט אפי' לכלי שהרי מתחלה הי' אוכל ועכשיו ג"כ אוכל ובח"א נדפס בטעות. (ו) כשנשפך יין או שמן אסור להניח שם בגד שיבלע בו המשקין ויחזור לסחוט לכלי דהוי דש ואפי' אם דעתו שלא יסחוט מן הבגד עד מוצאי שבת אפי' הכי אסור דגזרינן שמא יסחוט בשבת אבל כשנשפך יין או שמן ושאר משקין על ספסל וכיוצא בו שאינו ראוי עוד לשתות מותר לקנח בבגד ולא גזרינן שמא יסחוט דאפי' יסחוט אין בו איסור כיון שהמשקה הולך לאיבוד ואם נשפך מים מבואר לקמן במלאכת מלבן. (ז) חלות דבש אפי' תלש כבר מן הכוורת מערב שבת אסור לסחוט אבל דבש היוצא

עונג שבת

כרור (רז"ט כסידורו): [ג] וכן אסור לסחוט פירות כו' כגון לימונים כו', אבל צמדיניתו המנהג להחיר לסחוט לימונים לתוך המים לעשות לימינאדע, ויש להס' על מי שיסמוכו, כי כן הוא

זכרו הלכות שבת תורת משה כב 43

ממילא מותר אבל אם לא ריסקן מע"ש אסור אפי' דבש היוצא ממנו שמא ירסק. (ח) אסור לרסק בידיים השלג והקרח כדי שיזוב מהם מים דדומה לסחיטת פירות אבל מותר ליתן לכוס של מים והם נימוחים מאליהם ואפי' לרסק בידיים למים מותר כיון שאינו ניכר כלל. ולכן מותר ליתן שומן על מאכל חם ואע"פ שנימוח שם כיון שאינו בעין. ומותר לשבור הקרח ליטול ידיו או לשתות [ג] אבל להשתין לתוך השלג טוב לזהר :

(י) ו **הזורה**, פירוש זורה ברחת לרוח חייב. ולכן אסור לרוק ברוח והרוח מפזרו וכן אסור לפזר כל דבר שיפזר אותו הרוח :

(יח) ו **הבורר**, (א) אם הפסולת מרובה מאוכל לעולם אסור לברור דהכל הוא דרך ברירה ואם האוכל מרובה על הפסולת

יש בזה ב' חילוקים שהבורר פסולת מתוך אוכל אפי' ביד ואפי' לאוכל לאלתר חייב אבל הבורר האוכל מתוך הפסולת לאוכל מיד דהיינו סמוך לסעודה שרוצה לאוכל עכשיו מותר לברור ביד אבל אם בורר עכשיו לאוכל בו ביום ואפי' ביד חייב ובכלי אפי' לאלתר ואפי' אוכל מתוך פסולת חייב. נמצא שאין בו היתר אא"כ יש בו ד' תנאים. (א) אוכל מתוך הפסולת. (ב) לאותה סעודה. (ג) דוקא ביד. (ד) דוקא כשאוכל מרובה על הפסולת אבל להיפך הכל אסור וכל ב' מינים המעורבים [א] בין כלים או אוכלין אפי' שניהם אוכל

עונג שבת

דעת בית יוסף וס"ע ומג"א ורז"ש וזרכ"י (מסה"ש): [ג] אבל להשתין לתוך השלג טוב לזהר. בש"ע יש פלוגתא בזה, דהר"מ מרוטנבורג מתיר, והרא"ש ה' מהר, והט"ו והא"ר מתירין אם לא שאפשר בלא טורח יש לזהר :

ז. [א] **בין** כלים או אוכלין. וכן בגדים לריך ליקח מה שרולה ליטול עכשיו והשאר ישאיר במקומם, ולא ליטול מה שרולה להשתמש אח"כ ולהניחם במקום אחר (כן הוכיח הט"ו בסו' סי"ט ס"ק י"ב) ולכן יש לזהר שלא לברור מלבוש הלריך לו ללבוש רק סמוך ללבישה, וכן לא יברור בלילה מלבושים או כמונת להכין לצורך לבישת הבוקר, וכן אפילו בספרים שייך ברירה, ולכן אם רולה לברור אחו ספרים הלריכין לו ללמוד לא יברור רק

ואין כאן פסולת כלל כגון ב' מיני דגים. ואפי' במין א' אלא שזה הי' חי וזה מת אסור לברור מין אחד מחבירו לבו ביום רק מה שרוצה לאכול באותה סעודה ויברור המין שרוצה לאכול ומניח המין שאינו רוצה לאכול עכשיו אבל להיפך אסור דזה שאינו רוצה לאכול עכשיו מקרי פסולת וא"כ הוי כבורר פסולת מתוך האוכל ולכן כשיש דגים לפניו ודג א' הי' חי וא' מת ורוצה לאכול מן החי צריך לברור מה שרוצה לאכול אבל לא להיפך וכן כשבוררים עופות בסעודות גדולות להניח למנחה לא יברור רק מה שרוצה לאכול עכשיו ולא להיפך. (ב) ולכן צריך לזהר מאוד כשמניחין לפניו מיני קטניות ויש בהם מתולעים או מעופשים דאסור לברור המתולעים והמעופשים אלא יברור הטובים ויניח הרעים. וכן כשבוררין שאלאטין מן העלים המעופשים צריך שיברור העלין הטובים אבל לא יברור העלין המעופשים דזה הוי פסולת. ומטעם זה צריכין לזהר כשמערה קאווע מכלי לכלי לבו ביום ופשיטא לצורך מחר שלא לערות כל הצלול ויניח הקאווע השחוק לבד ומכ"ש ע"י כלי קטן שיש בו נקבים קטנים דזה אסור אפי' רוצה לשתותו לאלתר. וכן כשמערה שכר מן השמרים צריך לזהר בזה שלא לערות כל הצלול אלא יניח מעט מן הצלול עם השמרים. וכן אסור לערות שומן מהמאכל דזה הוי פסולת מתוך אוכל אלא אם כן ששופך מן המרק עמו. (ג) אסור לסנן שום דבר במסננת אלא א"כ הי' המשקה צלול רק שיש בו קסמים דקים מותר לסנן בנפה משערות העשויים לכך רק שצריך לזהר שלא יניח המסננת על הכלי גבוה טפח דהוי כאוהל אלא יאחזנו בידו דאז הוי שינוי אבל ע"י בגד אסור משום מלבן או שמא יסחוט כדלקמן במלאכת מלבן. ומשקה שיש בו תולעים בשעת הדחק מותר לשתות ע"י מפה דלא שייך בורר ומשמר בשעת שתיה וגם מלבנו לא שייך בזה במעט סודר שיש בפיו ומ"מ ג"ל דלא

עונג שבת

סמוך ללימוד משום ברירה, (נקש"ע בשם הגאון מהרי"ל ז"ל אבד"ק פסטדבורג). אך בספרים יש עלה אחרת שתיקף כשנוטלין יעיין בהם מעט, דכל מה שלומד הוא מלוה בפ"ע (כ"כ בישועה חכמה):

ישתה ע"י בית יד של כתנת שלו שקרוב הדבר שיבא לסחוט מחמת שמצטער בכך. (ד) ואם נפל זבוב או שאר דבר במשקה או אוכל לא יקח הפסולת לבד דהוי בורר רק יקח עם מעט משקה. (ה) אסור ליקח הסמטענע מן החלב א"כ באופן שישאר עוד סמטענע על המי חלב שקורין סוראוועדקע ודווקא מה שצריך לאכול באותו שבת אבל לצורך חול אסור ואם חושש שלא ימסיד מותר ע"י א"י. ודווקא באופן שישאר קצת סמטענע על מי החלב. (ו) אסור להעמיד כלי עם חלב במקום חם כדי לעשות גבינה או חמאה. או ליתן דבר בחלב כדי שיעמוד שהרי זה בורר. (ז) אסור לקלוף שומים ולחתכו ולהניחו ע"ג רגלים שקורין פיסנאגע או לשאר עופות לצורך סעודת מנחה דהקולף שומים או בצלים וכן אגוזים ושקדים מקליפונן הקשה חייב משום בורר אם אינו לצורך אותה סעודה ואם הם חמים כ"כ שהיס"ב בלא"ה אסור משום מבשל. (ח) קמח של מצות שמעורב בו חתיכה שקורין פארפיל אסור לברור רק מה שצריך לאותה סעודה ויברור מה שרוצה לאכול:

(ט) ה המורחן. (א) כל הטוחן סמנים או תבלין או כל דבר שדרכו לכתש כגון עץ גרקב לעשות ממנו פולווער או צדור עפר חייב לפיכך הנצרך לפלפלין שחוקים ישחוק בקתא דסכין על השלחן או ע"י קערה וכדומה. וכן מלח אסור לשחוק במכתשת אלא ביד של סכין או ע"י כף או קערה ואסור לגרור גבינה על ריב אייזין. (ב) אסור לחתוך פירות או ירקות דק דק וכן מהראוי ליוהר שלא לחתוך הבצלים דק דק מאד רק קצת גדולות וגם זה לא יעשה אלא סמוך לסעודה מה שהוא צריך לאותה סעודה אבל מותר לפרר לחם אפי' דק דק דאין טחינה אחר טחינה ומ"מ גם בזה יוהר לעשות דווקא סמוך לסעודה ורק מה שצריך לאותה סעודה. (ג) כשיש מעט טיט בבגדו או צואה והוא יבש אסור לשפשפו או לגררו בצפורן דהוי טוחן אבל כשהוא לח מותר לשפשפו מבפנים ואם הבגד שחור אף זה אסור אם מקפיד כמו שנכתב בדין מלבן:

כ) **המרקד**. אסור לרקד שום דבר אפי' אין בו שום פסולת ולכן הנותנים מספוא לסוסים ונותנים השבולת

שועל בכברה צריכין לזהר שלא ינענעו הכברה אבל מה שנופל בדרך הליכתו אין לחוש כיון שאינו מתכוין לכך :

כא) **הרשע**. לא לישת קמח בלבד נקרא לישא אלא כל דבר שדרכו לחברו ע"י משקין נקרא לישא וצריך לזהר

שלא יתן מים או שאר משקין על שום דבר כגון מורסן או אפר או עפר בין אם הוא דבר שדרכו לגבל ופשיטא דבר שאינו בר גיבול די"א דתיכף כשנתן בו מים חייב משום לש. [א] ולכן אסור להשתין ע"ג טיט או עפר. וכן אסור ליתן מצה כתושה שקורין מצה מעל במי דבש אלא ישנה ממה שעושה. ואם שכח בחול לשפוך חומץ לתוך החריין אסור לשפוך בשבת אלא שיתן החריין לתוך החומץ ולא יערב בכף אלא בידו או שינענע הכלי והנותן שומשמין וכיוצא לתוך המשקה שטבעם שמתדבקין זה בזה חייב משום לש ואסור ליתן מים לתוך המורסן אפי' כשצריך להאכיל לבהמה ואפי' נתן מים מע"ש אסור לגבל כמבואר לקמן בדיון שביתת בהמתו :

כב) **יא האופה**. (א) האופה או המבשל בין ע"ג האש או על דבר שנתחמם מן האש חייב ואפי' דברים

הנאכלים חיינ כגון פירות וחלב. והמתיך שעוה וחלב וזפת וכיוצא בהן או אחד ממיני מתכות עד ששפך אותם כמים וכן כלי של טיט שנתנה בתנור ליבש והנותן חתיכת עץ בתנור כדי שתזוב ממנו לחלוחית חייב משום מבשל. זה הכלל בין שריפה דבר

עונג שבת

י. [א] **ולכן** אסור להשמין ע"ג טיט או עפר, ועי' בח"א כלל י"ט ס"ד דכשמכסה מי רגלים בחול ואפר יתן הרבה אפר וחול, דכשיתן מעט יהי מתערב במ"ה והוי כמו לישא עי"ש, ועי' צפר"מ סי' סכ"א דהניח בל"ע אס מותר לרוק או להדיח פיו ולשפוך מוי ההדחה לתוך כלי שיס בו אפר או חול משום דהוי כגיבול, עי"ש. ועי' בזכור לאברהם דהמולץ [דס מילה] לא ירוק המליה אל חול בשבת [הו"ד במכ"ש] :

קשה או שהקשה דבר רך חייב משום מבשל. ולכן צריך לזהר שלא להניח תפוחים או חלב וכיוצא בו אע"פ שראוי לאכלן חיינ על התנור חס שראוי להתבשל שם אע"פ שאין אש בחוכו ואפי' דבר שכבר נתבשל רק שנצטנן לגמרי ואם הניח אחר שהוסק התנור י"א דחייב דס"ל יש בישול אחר בישול ואפי' קודם שהוסק אסור. (ב) אסור להעמיד דבר צונן במקום שאם יעמוד זמן ארוך תהי' היד טולדת בו אפי' אין כוונתו רק להפיג צינתו. ולפיכך אסור להעמיד כלי עם שר או שאר משקה בכלי שבתנור בית החורף שקורין באנע ואפי' להפיג צינתו ומ"מ לצורך חולה קצת מותר להניח בקאחעל דבר שנתבשל כבר ונצטנן ע"י דבר המפסיק כדי שתפיג צינתו רק שיהא נזהר שיעמוד שם רק עד שתפיג צינתו דשמא ישכח ויתבשל אבל מים ודבר שלא נתבשל אסור אפי' בכה"ג אבל מותר להעמיד אפי' מים או קדרה עם רוטב אע"פ שנקרש השומן ואפי' מים שנקרש ונעשה קרח נגד החמה או בקאחעל במקום שאינו יכול להיות חס כל כך שהיס"ב כדי שיחום השומן והקרח. (ג) אסור ליתן שום דבר מאכל כגון בצלים או שום משקה ולערות עליו מכלי ראשון דעירו מבשל כדי קליפה וכן אסור לטוח תרנגולת חמה בשומים כל זמן שהיס"ב. (ד) ואסור להדיח או לשרות אפי' במים צוננים דבר שאי אפשר לאכול כלל בלא הדחה או בלא שריה אבל הערינג מותר להדיחם במים צוננים דוקא שראוי עכ"פ לאוכלם בלא הדחה. (ה) וראוי להחמיר שלא להחזיר המולייתא שקורין קוגיל לאחר אכילה או שאר מאכלים לתנור שטמנו בו אע"ג שהתנור כבר נצטנן קצת אם לא כשהן חמים עדיין אבל המאכלים שלא היו בתנור בשבת כגון דגים ובשר צלי ומבושל אסור להניחם בתנור אפי' כשהן חמים דדומה לנותן בתחלה לתנור. (ו) נוהגין היתר שהא"י מניח דבר שנתבשל כבר ונצטנן לגמרי לתוך הקאחעל קודם שהוסק התנור אבל לאחר שהוסק התנור אסור אפי' ע"י א"י. (ז) אע"ג די"א דאין בישול אחר בישול ואין אפיה אחר אפיה ולכן מותר ליתן חתיכת

סת בקאחעל ליבש כיון שכבר נאפה אבל לכ"ע [א] יש בישול אחר אפיה ולכן אסור ליתן פירורי פת לתוך הקדירה שיש בו רוטב אם עדיין חם שהיס"ב ויש אוסרין ליתן אפ"י בקערה אם עדיין הרוטב חם כ"כ שהיס"ב וכן יש צ"ל אחר בישול או בישול אחר צ"ל ולכן אסור ליתן בשר מבושל בלא רוטב בתוך הקאחעל שהרי שם יהי נעשה צ"ל וכן אסור ליתן בשר צ"ל בתוך רוטב שהיס"ב דהוי בישול אחר צ"ל ולכ"ע בדבר יבש לא שייך בו בישול ולכן מותר להניח בשר מבושל צונן לתוך רוטב שהיס"ב וכן צ"ל יבש מותר להניח אפ"י במקום שיחום כ"כ שהיס"ב. (ח) אסור להטמין בשבת אפ"י בדבר שאינו מוסיף הבל ולכן אסור להטמין בשבת אפ"י בכרים וכסתות ודוקא כשהמאכל עדיין בקדירה שנתבשל בה אבל אם פינו לקדירה אחרת מותר :

(ג) יב הגוזז. הגוזז צמר או שער מבהמה אפ"י לאחר שהופשט העור חייב וכן התולש נוצה מן העוף חייב דכל זה הוי גוזז ממש אבל לתלוש שער מבהמה בין היה בין מתה אסרו מדרבנן ולכן צריך לזהר כשיש כינים או שאר דבר הנדבק בשערות העורות כשיקחם שלא יתלוש השערות וכן אסור לקוץ צמרניו או שערו ואפ"י לתלוש בידו או בשיניו. ואם נטלו בכלי חייב. וכן חתי' עור המדולדלת מברשו אסור לתלוש ופשיטא דאסור לסרוק ראשו במסרק או אפ"י עם בערשט דודאי תולש שער: (ד) יג המלבין. (א) המלבין וכן המכבס בגד מאיזה מין שיהי זהו ליבנו ולא מבעיא אם מכבסו דהיינו

עונג שבת

יא. [א] יש ביטול אחר אפיה. ולכן אסור לערות רוטב רותח על סתיכות לחם או מצות, אלא יערה תחלה את הרוטב לתוך הקערה, ותתקרב קלת עד שתהא ראויה לאכילה, ואח"כ יחן קמה את הלחם או המצות, וכן אסור לערות על עלים של טייא מכלי ראשון שהיד סולדת בו, ופני שעירוי מכלי ראשון מבשל כדי קליפה (מג"א ורש"י). וע' מ"ז סימן ס"ח ס"ק ט"ו דאם כבר עירוי חמים על העלים של טייא פעם אחת מע"ש, והוריקו המים שלא נשאר כלום, י"ל ביבש אין ביטול אחר ביטול:

שמשפסף צד זה בזה כדרך המכבס אלא אפי' רק שנתן מים על גבי בגד נקרא כיבוס ואם הי' עליו איזה ל'כלוך ונתן עליו מים חייב ל'כ'ע ואפי' לא הי' עליו שום דבר מ"מ אסור ולכן תינזק שהשתין מים בשבת ע"ג בגד אסור ליתן עליו מים בין שהבגד של צמר או של פשתן. (ב) כשנשפך מים על שלחן או ספסל אסור לקנחו בדבר שמקפיד עליו דגזרינן שמא יסחוט המים ממנו כיון שמקפיד עליו ואסור משום מ'לבן. וכן כשנתלכלך ידיו לא יקנח בדבר שמקפיד עליו שמא יבא ל'כבס המפה אבל כשנשפך שכר או יין מותר לקנח דבשאר משקין לא שייך מ'לבן שאין הבגד מתל'בן עי"ז אלא דסחיטת שאר משקין אסור משום דש כדלעיל במלאכת דש ולכן [א] אם המשקה הולך לאיבוד מותר ודין סיגון משקה שיש בו תולעים מבואר לעיל במלאכת בורר. (ג) אסור ל'נער בגד שנשרו במים או שירדו עליו גשמים ואפי' בטל'טול אסור שמא יסחוט וגם אסור ל'שוטחם ולתלותם כדי שיתנגבו משום חשד שיאמרו שכבס בשבת ואפי' בחדרי חדרים אסור אבל בגד שמל'פפין בו תינזקת אם יש עליהם ג"כ צואה או שלא נשרה כל הבגד בהשתנה אם אין לו אחרים מותר דניכר הדבר שלא כיבס ובלבד שלא ישטחם נגד תנור במקום שהיס"ב דאסור משום בישול. (ד) המנער בגד חדש שחור מן השל'ג שנפל עליו או גשמים שירדו עליו חייב. ולפי שאין אנו יודעים עד מתי נקרא חדש לכן כולם

עונג שבת

יג. [א] אם המשקה הולך לאיבוד מותר, ועי' ט"ז סימן ט"כ
 ס"ק י"ב, דנשפך שכר או שאר משקה [שלין
 מל'בן] על המפה שעל השלחן והוא רולה לנקותו, לא ישאב משם
 תוך כף אף שמשליכו מן הכף לחוץ ואזיל לאיבוד, מ"מ בשעה שהוא
 שואב תוך הכף הוא תולדה דמפרק. ועיי"ש עוד דבמים או שאר
 משקה המל'בן אסור לגרוד אפילו בסכין ואפילו שלא בכח, ועי'
 שם במשבלות הטעם, משום דעי' הגרידה הוא בורר ממקום לח
 למקום יבש והוי שרייתו זהו כיבוסו, ועוד דגזור שלא בכח אטו
 בכח ויבא לידי סחיטה, ויהי' חייב תורה משום תולדה דמכבס
 במשקה המל'בן ע"כ:

אסורים. וכן אסור לנער מן אבק ואפר שנפל עליו ויש להחמיר שלא להסיר נוצות מן בגד ופשיטא דע"י בערשט או מיעטאלקע דאסור. (ה) בעור לא אמרינן שרייתו זהו כיבוסו ולכן אם יש עליו טנופת מותר ליתן עליו מים אבל אסור לכבסו דהיינו כדרך כיבוס דעכ"פ שייך בו כיבוס. (ו) מותר לטבול א"ע בשבת ובלבד שיזהר שלא יסחוט השערות:

(כה) יד המנפין. דהיינו שסורק במסרק צמר או פשתים או כמו שנופצין הצמר לעשות ממנו לבדין שקמ"ן קאפלושין או פילשין או כמו שעושין הסופרים שחובטין על הגידים עד שיהיו ראויים לטוות אותם:

(כו) אז הציבע בצבע המתקיים חייב ואם אינו מתקיים אסור מדרבנן ולכן יש לזהר כשידיו צבועות מפירות

שאכל כגון קערשין וכיוצא בו שלא יקנח בבגד מפני שצובעו אם אפשר בכך וכן אם יצא דם מחוטמו, או שחתך אצבעו ויצא ממנו דם יש לזהר אם אפשר שלא יקנח בבגד לבן או אדום ודוקא בדבר שדרכו לצבוע אסור אבל באוכלין לא שייך כלל צביעה: (כז) טו ית המורה מכל דבר הנטווה לא שנא שטוה בידים כמו שטווין הנשים בידים על שפינדיל ל"ש

שטווה על שפין רעדיל או אפי' אם לוקח החוטין ושזור אותם שקורין איין גידרייט וכן העושה לבדין שקורין קאפלושין או פילשין כ"ז בכלל טווה וחייב. והעושה שום תיקון באריגה חייב משום המיסך או משום ב' נירין:

(כח) ית האורג בין בבגד או בקנים או שעושין פענסטערלעך מחתי' עץ כמו שעושין לסכך עליו או בשערות או בכל דבר חייב וה"ה הקולע ב' חוטין או ב' שערות דזה מקרי אריגה ואסור לקלוע שערות הראש או להתיר קליעתן כדלקמן במלאכת בונה:

(כט) כ הפוצע ב' חוטין דהיינו שמפריד השתי מעל הערב או הערב מעל השתי חייב וצריכין רופאי ישראל לזהר כשאריכין חוטין מפורדים ליתן על המכה שקורין קנייטין שאסור להפרידם מן הבגד בשבת:

זכרו הלכות שבת תורת משה כו 51

9) כא כב הקושר והמתיר. (א) כשקושרין שני דברים ביחד בקשר א' לא נקרא קשר שהרי אינו מתקיים בכך [א] עד שיקשור ב' קשרים אבל בצד אחד אף בקשר אחד מתקיים ולכן אסור לעשות קשר בראש אחד של חוט או פאטשיילע ובכל דבר וביה"כ יש עושין קשר בפאטשיילע ושופך עליה שפירוטיו להריח ונמצא עושה מלאכה וכל קשר שדרך תמיד לקשור ולהתיר בכל יום מותר. וכל קשר שפעמים נמלך ואינו מתירו בכל יום אע"פ שמתחלה היתה כוונתו להתירו באותו יום אסור לקשור ולהתיר. ולכן הכתונת שדרכן להחליף משבת לשבת אסור לקשור ולהתיר [ב] אלא יעשה עניבה. (ב) וכלים שקושרין את פיהם במשיחה מותר להתירן או לחתכן בסכין ולכן מותר לחתוך החוטין [ג] כדי לפתוח בוטעל'קע עם משקין. (ג) כל מיני אוכלין שקשרן מותר לנתק שכ"ז דינו כעשוי להתיר בכל יום וכן מותר לקשור

עונג שבת

כא. [א] עד שיקשור ב' קשרים. ולכן לריכין לזוהר במטפחה שכורכין סביב הזואר [האלזטון] שלא לעשות בו בשבת שני קשרים, וכן בע"ש לא יהי' בו שני קשרים, דא"כ אסור להתירו בשבת (קל"ש"ע). כל קשר שמותר להתירו אם נקשר ואינו יכול להתירו, מותר לחתכו ולנתחו, ומ"מ אין להקל בפני עס הארץ אלא יעשה בלינטה (מ"א ורו"ש): [ב] אלא יעשה עניבה. עניבה מותר דלאו קשר הוא, ויוכל לעשות שתי עניבות זה ע"ג זה, ואפי' הרבה (ש"ע סי' שי"ז): [ג] כדי לפתוח בוטעלקי עם משקין. ועי' בכלכלת שבת ד"ש לזוהר היכא דאפשר שלא להוליא המגופות החשובים בהבוטעלקים ע"י פראפטן ליהער, מדעושה מעשה מקדח מחוי כעובדין דחול, אבל ע"י יחד וגאפיל שרין, מדאינו עשוי להכניס ולהוליא כלל עכ"ד, אך בח"א כלל מ"א מבוואר דמותר להוליא המגופות אפילו בכלי המטוקן לכך, וראוי להחמיר היכא דאפשר, ובפרט בדבר שאפשר לפותחו מבט"ש, כגון בוטעלקים יי"ש הנלקחים מט"ש ראוי לזוהר לפותחם בע"ש, וכן משמע בפמ"ג א"א סימן שכ"ג שלא התיר עס אלא בדיעבד, בשכבר לא הוכן מבט"ש וא"א בעינין אחר עי"ש:

ולהתיר בעשבים אבל עם עלי לולבין או קש אסור שדרכו להתקיים ומ"מ אף בכל דבר שמותר לקשור לא יעשה קשר אמיץ וחזק דהוי מעשה אומן. (ד) אם נפסק החבל מן הדלי ששואבין בו מים יכול לקשור שם חגורה או פאטשיילע דבר שאינו מבטל בוודאי דהוי כעשוי להתיר בכל יום. (ה) הפותל חבלים חייב משום קושר וכן המפריד חפתיל הוי מתיר. (ו) אם נשמטו רצועות מעליו או בגדיו במקום שדרכן לעשות קשר בראשו אסור להחזירם ומכ"ש במגעלים חדשים או במכנסיים דאסור להכניס רצועות לתוכן אפי' בלא קשר דגורנין שמא יקשור וכן אפי' בישינים רק שהנקב צר ויש טורח להכניסו דאסור ועיין במלאכת בונה. וזוג של מגעלים התפורים יחד אין להקל לחתכם בפני עם הארץ ודוקא לצורך הרבה: (א) כג התופר. (א) התופר ב' תפירות דהיינו שתחב מחט עם חוט בבגד וחזר ותחב ונמצא ב' ראשי חוט מצד

א' וזה אינו מתקיים בלא קשר ולכן בעינן שיקשור או אם תפר ג' תפירות אפי' בלא קשירה חייב. (ב) המותח חוט של תפירה דהיינו דבר שדרכו לכפול בקמטים ע"י חוט ונתפרד קצת ומושך החוט כדי לחברו ולהדקו חייב וצריך לזהר בזה אם לא שנעשה מתחלה לכך ללבשו בענין זה. (ג) מותר להחזיר מוכין שנופלים מכרים וכסתות אבל אסור ליתן אותם לכתחלה בכרים מפני שעושה כלי ועוד דחיישינן שמא יתפור. (ד) ואסור לדבק ניירות וכיוצא בו באיזה דבר דהוי תופר:

(ב) כר הקרוע. (א) אסור לקרוע שום דבר אפי' כשאינו מכויין לעשות כלי ומכ"ש דאסור לקרוע נייר לקנח בו דהוי תיקון כלי וכן אסור לקרוע עלין מן הלולב אפי' ביי"ט לקשור בו הלולב דהוי תיקון מנא שהרי בלא"ה לא יוכל לקשור בו. (ב) אסור לקרוע ניירים הדבוקים יחד שדבקן בכוונה ונעשה לקיום אבל אם במקרה נתדבקו דפים בספר ע"י שיעה וכיוצא מותר לפתחן. (ג) כלי שקושרין פיו בחוטים או בבגד מותר לחתוך החוט ולקרוע הבגד מעליו אם צריך לכך:

(ג) כה ציודה. (א) הצד דבר שדרכו לצוד כגון כל חי ועוף חייב ודבר שאין דרכו לצודו אסור מדרבנן

זכרו הלכות שבת תורת משה כו 33

ולכן אסור לצוד זבובים או פרעושים א"כ הם עוקצים אותו אוי מותר ליתלן בידו ולזורקן [ה] אבל לא יהרגם כמו שנכתוב בסי' כ"ו וכ"ש דאסור לצוד בהמה וחיה וחיה וחיה ועופות שמרדו וברחו דבאלו אם צדן חייב חטאת ואווזין ותרגולים וכל בהמה וחיה שגדלו בביתו והורגלו כבר בביתו ואפי' אם יוצאין יבואו מעצמן לביתו אם יצאה מביתו אסור לצודן ולתפסן בידים דעכ"פ הם מוקצים אבל מותר לומר לא"י שיצוד אותם אם מתירא שמא יאבדו ואם תינזק צד אותן אין מוחין בידם. וגם יש להתיר לעמוד לפניו עד שיכנס לאיזה בית או לאיזה מקום המשתמר אבל סוס וחיה שמרדו וכן אווזין ותרגולים שקנה מחדש ולא הורגלו כבר בביתו לבוא מעצמם או שמרדו ואינם חוזרין עוד לביתו אף זה אסור. כללו של דבר אין חילוק בין אווזין לשאר בהמה וחיה ועוף אלא אם הורגלו כבר בביתו ובאים מעצמם לביתו מותר לעמוד בסניהם שיחזרו ממילא או לבית אחר אבל אם לא הורגלו עדיין בביתו אף זה אסור ומ"מ כיון שאינם שומעים להמורים יש להקל ע"י א"י דמ"מ אפי' כשיכנסו לבית אינו ניצוד שאינו נוח לתפסם שם ובלבד שהא"י לא יצוד אותה בידים דזהו צידה מה"ת. (ב) צפור שנכנס לבית דרך חלון אסור לסגור החלון א"כ שהזמן קור ואינו מתכוין כלל בשביל הצידה מותר כיון שאין בו צידה מדאורייתא עדיין שהרי אפי' בבית אין נוח לתפשו ולכן אם יצאה צפור מתוך הקן שלה שקורין שטייג לתוך הבית אעפ"י שנכנסה מאליה לתוך הקן אסור לסגור הדלת של הקן שהרי הוא צידה דאורייתא. וכן התרגולים ואווזין שלא הורגלו עדיין בביתו אסור להכניסם לדול

עונג שבת

כה. [ה] אבל לא יהרגם. כי אסור להרוג סוס בעל חי, ואף לא ימללנו בידו שמה יהרגנו אלא יטלנו בידו ויזרקנו. (ש"ע סי' שט"ו). ובתשובת חות יאיר סי' קס"ד אסור לזרקו במים ע"ש (באה"ט). ועי' בשע"ת שם דאם מסופק אם הוא כנה או פרעוש, כגון בלילה וכדומה, א"ע"ג דאסור להורגן או לזוללן, מ"מ מותר לזרקן למים, וכן אין לריך למחות בענין זה לאשתו ביד חזקה אם אינו משער שתשמע בקולו עיי"ש:

שלהם ולסתום החור שלא יצאו שכל זה הוא צידה דאורייתא.
(ג) אסור להעמיד בשבת מצודה לצוד העכברים. (ד) הנוטל דג ממקום
שצריך מצודה אפי' ממקום שכבר ניצוד בו חייב:

(ד) כו' **השוהמ**. (א) ובכלל זה ההורג איזה בעל חי שיהיה ואפילו
פרעוש או שפין חייב ולכן אסור למלוך בידו
הפרעוש [ה] אבל כנים מותר להרוג שאינו נקרא ברי' שאינו פרה ורבה
ודוקא כנים מראשו דשם אין דרך להיות פרעושים אבל המפלה בגדיו
אסור להרוג אפי' כנים ששם שכח אף פרעושים וגזרינן שמא
יהרוג גם פרעושים. ובלילה שאינו יודע אם הוא פרעוש או כינה
אסור למלוך דשמא הוא פרעוש אלא יזרוק מעליו: (ב) המוציא
דם או עושה חבורה עד שנצרר הדם בבעל חי חייב משום שוחט
דהיינו נטילת גשמה ולכן מי שחתך באצבעו וכיוצא אסור למצוץ
הדם וכן אסור למצוץ הדם שבין השיניים וכן אסור להניח צוק זאלב
על מכה להוציא דם וכן יזהר כשיצטרך להעמיד עלוקה שקורין
איגלען או פיאוקעס לחולה שאין בו סכנה שלא יעמיד רופא
ישראל אלא ע"י א"י וכ"ש דאסור לישראל להקין דם אם לא לחולה
שיש בו סכנה: (ג) ודג חי שהניח בע"ש במים אסור לטלו משם
אפי' שא"צ מצודה דתיכף כשיבש ממנו קצת בין סנפירין חייב
משום נטילת גשמה דאעפ"י שיחזור ויכניסנו למים לא יוכל לחיות
עוד ואם הוא בכלי גדול שיוכל לשמוט מידו אסור בלא"ה
משום צידה:

(ה) כו' **המפשיט** העור מן הבשר חייב:

(ו) כו' **המולח והמעבד**. (א) המולח והמעבד העור באיזה ענין
שדרך לעבדו חייב ולכן אסור לדרס
על העור ברגלו כדי שיתקשה או לרכך אותו בידיו כדרך שהרצענין

עונג שבת

כו. [א] **אבל** כנים כו' שאינו פרה ורבה. וגם שהם מתהוים
רק מן הזיעה לא חשיבא צריה, אבל פרעוש
אעפ"י שגם היא אינה פרה ורבה מ"מ כיון שהוייתה מן העפר
יש בה חיות כאלו נכרה מוכר ונקבה ומייבין עליה משום נטילת
גשמה (מש"ב סי' קט"ו):

עושין זאסור ליתן העור לבית הדריסה. ופשיטא דאסור לרכך העור בשמן או בשאר דבר ולכן אסור למשוך מנעלים בשמן אפי' אין כוונתו רק לצחצחו. (ב) דבר שאינו אוכל גמור כגון חלב או שומן י"א דיש בו עיבוד מה"ת והמולח חלב או שומן חייב אבל באוכלין גמורין לכ"ע אין בו חיוב ומ"מ אין עושין מי מלח הרבה ליתן לתוך הנכבשים או כמו שדרך ליתן לתוך החמאה רק מה שצריך לאותה סעודה וכן בשר או דגים וביצים מבושלים וכיוצא בהם שאין המלח מועיל להם מותר למלחן לצורך אותה סעודה אבל לא לצורך סעודה אחרת. (ג) אבל צנון וה"ה בצלים וקטניות ואוגערקעס שהמלח מועיל להם [א] אסור לסור עליהם מלח רק שיטבל כל חתיכה וחתי' ויאכל וכ"ש דאסור לפזר מלח על פולין וקטניות אפי' לאכלן לאלתר וכ"ש דאסור לכבוש כל מיני ירקות או פירות אפי' בלא מלח רק במים לבד. (ד) אסור למלוח בשר או דג חי כדי שיקלוט המלח אפי' במקום הפסד. (ה) אסור להדיח בשר שלא נמלח ומתיירא שיעבור זמן ג' ימים ומ"מ ע"י א"י מותר. (ו) מותר לעשות מין טיבול שקורין מאזריע שעושין מחתיכות צנון ובצלים שכיון שנותנין לתוכו תיכף שמן וחומץ מחליש כח המלח. (ז) אסור לשפוך שכר או יין לכלי שיש בו חומץ כדי שגם הוא יחחמץ כל"ו של דבר כל דבר שהמלח מועיל אסור דדמי קצת לעיבוד:

(ז) כח הממחה. (א) הממחק דהיינו המעביר שער או צמר מעל העור עד שמחליק העור או המשפשף אפילו

עונג שבת

כח. [א] אסור לפזר עליהם מלח כו'. משום דהוי כמו מעבד. וסעלאט גורקטן וכן שאר מיני טיבולין שעושין מכללים, וכדומה. מותר למלחן שכיון שנותנים לתוכן מיד שמן או חומץ מחלישין כח המלח, ואף באופן זה אינו מותר למלוח חלב סמוך לסעודה (קל"ש"ע ומוס"ש). וזה שנוהגין קלת שעושין שאלאטין או אוגערקיס ומולחין אותן תחילה בפ"ע ומשהין אותן כך עד שיקבל היטב המלח ואח"כ נוסגין המים שיוצא מהם, אעפ"י שנותנין להוכן השמן או החומץ הרי זה איסור גמור, כיון שמומין עד שיקבל היטב המלח (מו"ח בשם הפוסקים):

בידו על העור המתוח על העמודים שקורין ראם כמו שהסופרים עושין לעשות קלף או כמו שהבורסקים עושים בכ"ז חייב משום ממחק וכן הקולף מן העור ולפיכך אין מגררין בסכין ואפילו בצפרניו מנעל בין חדש בין ישן מפני שקולף העור אבל מותר לקנחו בקורה או בחרס המוכן שאין בו משום איסור טלטול והברזל שלפני בהכ"ג אם אין לו חוד אלא שהוא עב בראשו מותר לקנחו בו. (ב) אסור לשפשף המנעלים בשבת בידו או ע"י בגד לצחצחו ופשיטא ע"י משיחה שקורין שוא וואקס דהוי ממרח והממרח בשעוה ובכל דבר הנמרח כגון זפת וחלב וכיוצא בו על רטי' או על כלי או על כל דבר חייב ולכן אסור למרח רטי' אם לא לחולה יש בו סכנה אבל באוכלין לא שייך ממחק ולכן מותר למרח חמאה או פירות על לחם. (ג) הממרט שיער מן הנוצה כדי שתהיה הקנה חלק בלא שיער חייב משום ממחק. (ד) מותר לשפשף כלים עם חול ובלבד שלא יתן בו מים אבל לא כלי כסף עם וויין שטיין ולא במלח שכן דרך האומנים לעשות:

(ח) **המשרטט**, דהיינו כשרוצין לחתוך עור או נייר או שארי דברים משרטט כדי שיכוין חיתוכו וכן המשרטט נייר או קלף או כל דבר כדי לכתוב עליו אפי' רק ב' אותיות חייב בין ששרטט בצבע או בצפרניו או בכל דבר חייב משום משרטט: (ט) **לא המחתיך**, לאו דוקא בעור אלא בכל דבר שמקפיד על חיתוכו לעשות במדה ואפילו קיסם לחצוץ שיניו נקרא מחתך וחייב ולכן אם ח"ו שמאנסין לאדם שימכור סחורה וכיוצא בו צריך לזהר שלא יחתוך מן הסחורה כיון שהוא מקפיד על המדה אלא יעשה ע"י א"י אבל באוכלין אפי' אוכלי בהמה כקש ותבן אין בו משום מחתך ולכן מותר לחתוך מן הקש כדי לחצוץ בו שיניו אבל אם מחתך כדי לסתום בו פי חביות וכיוצא בו חייב:

(מ) **כב לג הכותב** (א) בדיו או בכל דבר המתקיים ע"ג קלף או נייר או על כל דבר המתקיים אפי' לא כתב רק ב' אותיות וי"א אפי' לא רשם רק ב' רשימות כדרך שהמציירים רושמים חייב ולרוב הפוסקים אפי' לא כתב ב' אותיות בכתב

שכותבין ס"ת אלא אפילו מכל כתב ולשון חייב ולכן אין להקל לכתוב ע"י א"י אלא לצורך גדול מאוד. (ב) אסור לכתוב שום אות או ציור שבעולם ואפי' במשקין על השולחן או על הלוחותית שעל הזכוכית של חלונות או בחול ואפי' לעשות בצפרניו רשימה על הנייר אסור וכ"ש לעשות רשימה על פנקס של שעה דאסור. (ג) אותיות של כסף שנפלו מעל הפרוכת אסור לחברו אבל מותר לתחוב אותה במחט באופן שלא יוכל להתקיים כלל רק לפי שעה ואפי' זה לא יעשה רק ביד שמאל דהוי דרך שינוי ואטר יד יעשה בימין ידיה. (ד) וכל מה שאסור לכתוב אסור גם כן למחוק ולכן צוקער גיבעקס או עוגות שנכתב עליו ע"י צבע או שיש עליו ציור בצבע אסור לשברנה אבל ציורים או אותיות שנעשה בדפוס בלא צבע מותר. (ה) ואם נטף שעה על אותיות אסור לסלקן. (ו) אסור לשבור חותם שיש בו אותיות ואפי' לומר לא"י אסור וכשמביאין אגרת חתום לא מבעיא דאסור לומר לשבור החותם אלא אפי' לומר לו שיקרע הנייר סביב החותם אסור אלא יאמר לו הלא אין אני יכול לקרות וממילא יבין וגם זה בדוחק כי בעו"ה הרבה חילול שבת יוצא מזה דבלא"ה אסור לקרות אגרת שכתוב בו ענייני מו"מ וענייני מלחמות ואפי' לעיין בכתב בלא קריאה אסור אא"כ אינו יודע מה כתוב בו אינו מותר רק לעיין בו. (ז) ספר שכתוב על הגליון אותיות או צורות וצריך לפתחה בשבת ואין לו אחר מותר לפתחו ולסוגרו. (ח) אסור לעסוק בשום מו"מ בין לקנות או למכור לשכור ולהשכיר בשבת שמא יכתוב וכן אסור לקנות קנין בשבת אפי' אגב סודר שקורין קבלת קנין. (ט) אסור לצחוק שום צחוק שדרך לכתוב שמא יכתוב ולהרויח הכל אסור:

נא) דר זה לו הבונה והסותר ומכה בפטיש. (א) [ה] הבונה או סותר בנין קבוע חייב ולכן

עונג שבת

ד. [ה] הבונה נו'. איסור בונה שייך גם במאכל. כגון המגבן גבינה או סנדזק פירות ומסוקה חותן שיהיו יפין (ט"ע סי' ש"ט). ולכן כשחותכין כללית עס בליים או עס חלב מהערינג יש לזהר שלא להשוותן וליפותן. אלא יתיחס כמו

גזרו חכמים ואסרו אפילו בנין עראי דהיינו לתלות סדין או להעמיד פאראוואן אם המחיצה הוא בא להתיר איזה דבר שהיה אסור בלא זה כגון מי שאין לו סוכה רק שעושה מסדינים וכיוצא בו אסור דאם כורך במשיחה מלמעלה ומלמטה עושה מחיצה ואם אינו כורך גם מלמטה באופן שאינו יכול לעמוד ברוח מצויה אינה מחיצה כלל ואינה מועיל כלום לסוכה וכן כשיש ספרים בבית או בפני הנר וצריך לעשות מחיצה כדי להתיר התשמיש אסור לעשות בשבת אא"כ היה הפאראוואן כבר נמשך קצת מע"ש אפי' רק טפח ואז מותר למשכו בשבת דהוי רק תוספת על בנין עראי דמותר וכן אסור לתלות וילון בפני הפתח או החלון אם כורך מלמטה ומלמעלה אבל אם אינו כורך מלמטה מותר דזה לא מקרי מחיצה כלל דכל שאינו יכול לעמוד בפני הרוח מצויה אינו מחיצה כלל ואינו מועיל כלום. (ב) אם יש חלון או חור בכותל מותר לסתום אותו בדבר שאין דרך לבטלו שם כגון בבגד אבל בדבר שדרך לבטלו ולהניח שם אסור דהוי כמוסיף על הבנין. (ג) גג שנועלין כמו שעושין חור בכותל אצל הדלת ותוחבין שם חתי' עץ אם לא הכינו לכך מע"ש על ידי מעשה אסור אפילו לטלטל מטעם מוקצה ואם הכינו לכך ונועל בו תמיד אפ"ה יש להסתפק דאפשר דאפ"ה אסור אא"כ קשור בדלת ואם הוא כלי גמור נועלין בו אפילו אינו קשור. (ד) [ג] חלונות ודלתות הבית אפילו אם תלויה על צירים שקורין זאויעססס הנוטלם או מחזירם

עונג שבת

שהם (קס"ע): [ב] חלונות ודלתות הבית. כתב צ"ח מ"י בשם ספר החיים וז"ל, ונראה דדווקא כעין חלונות וקוואטרין ודלתות הבאים לסתום מקום חלול מנוש, אז הוי כבנין במחובר לקרקע דאסור אף בתוספת אוהל, דהיינו דפתוח במקום התוספות, אבל בחלונות שכבר יש שם חלון זכוכית רק שעושין חלונות של עץ [לאדינס] ג"כ, לשמירה מהגנבים, לא הוי כבנין אף במחובר לקרקע, כיון דאין שם מקום פתוי וחלול בלא מחיצה, וזה לא נעשה רק לשמירה מהגנבים, ודומה לפרוכת דלא הוי מחיצה כיון דיש בלא"ה

חייב משום בונה או סותר ואפילו ע"י א"י אסור וכ"ש החלונות הקבועים בבית בלא צירים דחייב. (ה) החופר גומא בין בקרקע או אפילו בעפר וחול התלושין או באשפה אם צריך למקום הגומא ה"ז חייב משום בונה ולכן המטמינים מעות או סחורה כשמפחדין שלא יגזלו מהם חייב שהרי צריך לגומא. (ו) ואם יש גומא בבית ומלאו עפר הוי בונה ולכן אסור לכבד הבית שמא ישווה גומות ואפילו מרוצה בקרשים או אבנים דלא פלוג רבנן אלא יכבד ע"י שינוי בכנף אוונו או בבגד או ע"י א"י. (ז) אסור להוציא לפתות הטמונים בקרקע הבית שהרי יעשה גומות וגזרינן שמא יסחום הגומא אבל אם טמונים בחול ועפר התלושים המוכנים בענין שאין בו משום מוקצה אע"ג דנעשה גומא מותר שהרי הגומא נעשה ממילא. (ח) רקק ע"ג קרקע לא ישפשף ברגלו הרוק שמא ישווה גומות אבל מותר לדרוס על הרוק ובלבד שלא ישפשף. (ט) חצר שנתקלקל במי גשמים אסור ליתן שם דבר המבטלו כגון חול ואפר דהוי כמוסיף על הבנין אבל אם אין כוונתו לתקן החצר רק לייפותו או לכסות דבר מיאוס מותר. (י) העושה נקב בבית או בשאר בנין חייב ואסור לעשות נקב חדש בחביות וכן אסור לסותמו אפי' בקש ותבן אבל ע"י א"י מותר אבל בטיט זופת ושעוה וכיוצא בו ומרחו זהו מלאכה מן התורה ואסור אפי' על ידי כותי. (יא) אסור לעשות אוהל בשבת לפיכך אסור לפרוס וילון שקורין פיר האנג אם הוא מקיף מג' צדדי המטה וגם למעלה וכן אסור לפרוס הסדין על עגלה או על עריסה של קטן אם לא שהוא כבר פרוס מע"ש אפילו רק טפח אזי מותר

עונג שבת

דלת לארון והפרוכת אינו תלוי אלא לנעוה ע"י צ"י, וגם חשב שמא יתקע ליכא צלילים שלנו של צבול צבנין החומה דאין קבועין הצלילים צוםסמרות, רק צתחילת הצבנין נעשה שם ואחר שנעשה הצבנין א"א לקבעה צוםסמרות ע"כ מותר להסיר החלונות ההם שנעשו לסתום, וליטולן ציום השבת, ובפרט צמוקס פסידא וחשב גניבה וא"א בלא"ה מותר לסותמן צלילה וליטולן צשבת, ובכוחל של עץ דיש לחוש שמא יתקע יש להסיר ע"י א"י, ובצבנין של אבנים מותר ע"י ישראל, וכ"כ צשו"ת צ"א סי' קל"ה, והובא צצו"י ע"ש:

דהוי תוספת אוהל עראי וכן אותן התיבות שיש להם כיסוי שמושכין אותן שקורין אותן שוף לאד אסור למשוך כולו ואם משך אסור להחזירו וכן הטיש קעסטיל מן השולחן אם משך כולו מן השולחן אסור להחזירו. (יב) ובסעודות גדולות שמניחין דפים על חביות כשצריכים שולחנות יזהר שיניח הצד הפתוח מן החביות למטה על הארץ. (יג) אסור להחזיק בידו דעחיל או פאראסאליק להציץ מן הגשמים או מן החמה שהרי עושה אהל ולכן יש אוסרים ג"כ ללבוש קאפל'וש בשבת. (יד) אין בנין וסתירה בכלי לפיכך דלת של כלים שקשור בחבל אם אין יכול להחזירו מותר לחתכו אבל העושה כלי גמור או שנשבר וצריך אומן להחזירו ולתקנו חייב משום בונה ואם התיבה גדולה לפי השיעור אמה על אמה ברום ג' אמות דינו כבנין ממש ואין דינו ככלי. (טו) מפתח של כלים שנאבד אסור לשבור הצירים או המנעול דהוי סותר וכ"ש דאסור לקבוע צירים או מנעול בכלי אפילו ע"י כותי דהוי מלאכה דאורייתא דתיקון כלי הוא ואם יצא הדלת מן הציר אסור להחזיר שמא יתקע. (טז) כלים של פרקים שנעשו לפתחם ע"י שרויף כיון שעשוי לכך לפתחו ולסתמו תמיד מותר אבל מה שאינו עשוי לפרקו תמיד אעפ"י שנעשה ע"י שרויפין אסור לפרקו או להחזירו ולכן אסור לטלטל מנורה שקורין היינג לייכטער אפילו לא הדליק בו בשבת כיון שדרכו להחפרק שמא יתפרק ויחזירנו. (יז) ספסל שנשמט אחד מרגליו וראוי להחזירו אסור להחזירו ואסור לסמכו על ספסל אחר שמא יתקע אא"כ שהיה כבר כך מע"ש מסומך כיון דלא תקע מע"ש לא גזרינן אבל אם נשבר הרגל או נאבד לא גזרינן שמא יעשה רגל אחר ולכן מותר לסמכו על ספסל אחר ולכן מותר להניח ג"כ דפים שהכינם מע"ש על ספסלים ובלבד שלא יעמידם על חתיכת עצים שהרי הם מוקצים. (יח) אסור להכניס רצועות במנעלים או מכנסים חדשים או אפילו בישנים אם הנקב צר ויש בו טורח להכניסם דהוי תיקון כלי. (יט) התוקע עץ בעץ בין שתקע במסמר או בעץ שקורין גיקלינעוועט חייב והמכניס יד לקרדום וכיוצא בו חייב ואפי' בדבר מאכל שייך בנין כגון שעושה גבינות או זרבק פירות ומכוון לעשותם ארוך או מרובע

חייב. (כ) מי שיש לו מכה מותר לפתחה כדי שחצא הליחה אבל אם פתחה כדי שתשאר כך פתוח שיצא הליחה כמו שעושין הרופאים חייב שהרי עושה פתח. אסור לקלוע השערות בשבת דהוי כבנין וכן אסור לסתור הקליעות. (כא) מחט שנתעקם או שאר כלי אסור להשוותה וכן סכין שנפגם אסור להשחיתו דהוי תיקון כלי. (כב) אסור לעשות פתילה שקורין צעפיל מן בורית או חלב שחותכין אותו לפי מדתו או מכל דבר לחולה שאין בו סכנה דהוי תיקון מנא. (כג) כל השמעת קול של כלי שיר אסור שמא יתקן כלי שיר ולכן (ג) אין מטפחין יד על יד ולא מרקדין. (כד) כל גמר מלאכה בין בכלים ובין בכל דבר נקרא מכה בפטיש ולכן הנוטל מן הבגד החוטין התלויין בו או הקסמין הנארגים בו בלא כוונה אם מתכוין לפיפות הבגד חייב. והמוציא חוטין שהחייט תופר בבגד לפי שעה לחבר החתיכות שקורין שטריגעווען חייב. (כה) כל דבר שא"א להשתמש בו בלא תיקון זה אסור לעשות התיקון שהרי מתקן מנא ואפילו דבר מאכל כגון ששכח להפריש חלה מע"ש כיון דאסור לאכול אם יפרוש עכשיו נמצא מתקן. ומ"מ מותר לאכול החלות בשבת אלא כיצד יעשה יניח חתיכה מן החלות עד מוצאי שבת ואז יטול חלה. (כו) וכן אסור להטביל כלים חדשים אא"כ ראוי למלאות בו מים כגון קדירה וצלוחית ימלא מים מן הבאר ועלתה לו טבילה או יתננה במתנה לא"י ויחזור וישאלנה ממנו ומ"מ אם א"א בכ"ז מותר לטבול. (כז) ואסור ליתול קיסם לחצוץ בו שיניו ואם קטמו בסכין חייב דהוי תיקון כלי אבל קש וכיוצא בו שהוא מאכל בהמה אין בו משום תיקון כלי ומותר לקטמו אפילו בסכין. (כח) אסור לעבור על פראם או לכנס לספינה אם אינה קשורה ביבשה כ"ז גזרו שמא יעשה חביות של שייטין אם לא לצורך גדול. (כט) אסור להדיח כלי מאכל לאחר שאכלו סעודה ג' אבל בערבית ושחרית מותר שהרי זה לצורך שבת

עונג שבת

[ג] אין מטפחין יד על יד ולא מרקדין. אבל לכבוד התורה מותר לטפח ולרקד. וגם העושה לתינוק כדי שלא יבכה אין מוחין כיון שיש מתירין, (קש"ע סי' פ'):

וכלי שתיה מותר להדיח כל היום דאין קביעות לשתיה ומ"מ
בשבולת שועל או חול ועפר אסור להדיח:

(ג) זו פה המכבה והמבעיר (א) אפי' כל שהוא חייב [ה] וכשיש
דליקה ח"ו ויש לחוש אפילו

חששא רחוקה שיהיה עי"ז סכנות נפשות כגון תולה או תינוק או
ישן מותר לכבות אבל כשהדליקה ביום ואין בזה משום סכנות
נפשות בשום אופן אסור לכבות. ולהציל מה שבבית כ' האו"ה
דיכול להציל כל דבר דאי לא שרית ליה אתי לכבויה לפי שאדם
בהול על ממונו ויכול להציל אפי' מעות ושאר דברים המוקצים
ואפילו שאר איסורי דרבנן ודוקא איסור דרבנן מתירין אבל לחפרן
בקרקע ולחלל שבת בשום מלאכה דאורייתא אסור ודוקא אשתו
ובניו שהם בהולים הרבה אבל שאר בני אדם שאינם בהולים כ"כ
מותרים להציל בשבילו כל דבר מוקצה אבל שאר איסור דרבנן
מסתפק ואינו מחלק בין בית שהדליקה בו או שאר בתים אבל הב"ח
ומ"א כ' (וכן נלע"ד בחיבורי ח"א ונ"א) דזה דווקא לבתים שבחצר
אחרת שאינם בהולים כ"כ ומ"מ הם בהולים ולכן אמרינן אי לא
שרית אתא לידי איסור היותר חמור אבל הבית שהדליקה בו שהם
בהולים הרבה מאוד אי שרית ליה לטלטל אתי לכבויה ולכן לא
התירו לטלטל שום דבר רק כתבי קדש מותר לטלטל ולהוציא
אפי' לא ערבו עירובי חצירות ואם היה מונח בתיבה כתבי קדש
וגם מעות מותר לטלטל כל התיבה ומלבושים מותר ללבוש כל מה

עונג שבת

זו. [א] וכשיש דליקה ח"ו. בספר פחד יחזק ערך דליקה
מוביל ונוייתי בדיה מפי השמועה מפי מקובל
שקיבל מרבו סגולה נפלאה להרחיק האש מהשכונה, שיקחו כמות
אשה נדה שעליו דם נדות וישימו אותו על הבית שכנגד האש שהוא
סגולה נפלאה להרחיק האש מן הבית ושבתת חמ"ו בשעתה לחודש
כסליו זליל וח"ו ח' שעות נפלה דליקה בבית עכו"ס בעיר ריגיו
נגד חצר היהודים והיתה הדליקה כ"כ גדולה שכמעט היו הגחלים
באות והנילוות בוערות בחצר היהודים עד שנפל פחד גדול על
היהודים ועשו סגולה זו ומיד ראו פלא גדול, ג' יללנו מכל לרה

שיוכל ואז מותר להוציאם גם כן אפילו לר"ה מאחר שהוא דרך מלבוש. ואוכלין אם מצילין לחצר של רבים שערכו אין רשאי לטלטל רק מה שצריך לשבת וכן מותרים אף אחרים לטלטל בדרך הזה ואם מציל לחצירו או לבית חבירו שעירב עמו מותר להציל כל דבר שמותר לטלטל אבל דברים המוקצים אסור להציל לגמרי ומכל מקום בזמ"ז שאינם שומעים להחמיר מ"מ באותו בית שהדליקה שם יש להקל שיצילו אחרים בשבילו דמ"מ אחרים אינם בהולים כ"כ אבל בעה"ב ואשתו ובניו לא יצילו וע"י כותי מותר להציל הכל ומותר לקרוא לכותי ולומר להם כל המכבה אינו מפסיד שכרו ואפילו הכותים המושכרים אצלו מותר להניחם לכבות אבל קטן ויודע דניתא לאביו אסור להניחו לכבות. (ב) נר דולק או ניצוצות שנפלו על השולחן מותר לנער השולחן רק שלא יכוין לכבות ואם אפשר ע"י כותי לא יעשה ישראל אבל נר שמן אסור לנערו שהרי מכבה. (ג) אסור לפתוח דלת או חלון נגד נר דולק שהוא קרוב להם שמא יכבנו רוח ואפילו אין רוח כלל דפתיחת דלת גורם רוח כידוע אבל מותר לסגור דלת או חלון דבזה אינו מכבה ומבעיר ופשיטא דאסור לפתוח דלת או חלון כשמדורה של עצים קרוב להם אפילו אין שם אלא רוח מצויה דהרוח מבעיר המדורה וגרינן שמא יפתח ברוח שאינו מצויה ואז יבעיר בודאי. (ד) אסור לטתום פי התנור כשיש אש בתוכו מפני שמכבה וכן לפתחו מפני שומבעיר. (ה) אסור לקרות או לעיין איזה דבר בפני הנר של שמן ואפי' הנר גבוה מאוד שמא יטה ובפני גרות של שעה וחלב נוהגין

עונג שבת

ומי, וכתב המנ"ש על זה, דהנה לפי הנראה דאם אירע הדליקה ח"ו בשבת, והוא בלופן שאין שם חשש ס"ג, אפשר דמותר לעשות הסגולה זו ע"י עכו"ם אם הוא במקום שאין עירוב ולריכין לטלטל הכתונת דרך ר"ה דיון. עיי"ש: [ב] אסור לסתום פי התנור כשיש אש בתוכו. לאו דווקא אש, אך אפילו גחלים לוחשות אסור בין לפתוח בין לסגור (מג"א ור"ש סימן רנ"ט). ואפילו אין בו גחלים לוחשות אם יש להסתפק שמא לא נתבטלו הקדרות עדיין כל זורכן אסור ג"כ לסתום התנור מפני שגורם למחר ביטולם (רמ"א ור"ש):

היתר אבל בלאמפ של חלב נ"ל דאסור דבוה יש לחוש בוודאי
שמה יטה :

(מ) ט' דלמוציא. ד' רשויות לשבת. רשות הרבים. רשות היחיד.
כרמלית. מקום פטור. (א) איזה ר"ה מקום שהוא
רחב ט"ז אמה על ט"ז אמה כשווקים שבעיירות ואפי' יש חומה
לעיר אם השערים מכוונים זה כנגד זה ואין הדלחות ננעלות בלילה
ואז כל המבואות הפתוחין לשוק זה כולם נקראים ר"ה אף על פי
שמתקצרים אח"כ וכן הדרכים שעוברים בהן מעיר לעיר ורחב ט"ז
אמה. ואויר ר"ה אינו רק עד י' טפחים אבל למעלה מי"ט הוי
מקום פטור אבל אם געץ קנה בארץ ובראשו כלי שגבוה י"ט ורחב
ד"ט אעפ"י שתחתיו ר"ה מ"מ הכלי הוא רה"י וי"א דבזמן הזה
אין לנו ר"ה דבעינן דוקא דומיא דרגלי מדבר שהיו ששים רבוא
בוקעין בו. (ב) ואיזהו רה"י כל דבר שגבוה מן הארץ עשרה
טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים אפי' הוא כלי
כגון עגלה וכיוצא בו הוי רה"י וכן תל או קורה ברה"ר גבוה י"ט
ורחב ד"ט אע"ג דלמטה היא ר"ה למעלה הוי רה"י. וכן בור שהוא
עמוק י"ט ורחב ד"ט הוי הבור רה"י. וכן דבר שמוקף מחיצות
גבוהות י' טפחים וביניהן ד' טפחים על ד"ט ה"ז רה"י ואפילו
ע"ג המחיצות אע"ג שהמחיצה עצמה אין בה רחב ד"ט ואויר
רה"י עולה עד לרקיע. (ג) איזהו כרמלית מקום שאינו הילוך לרבים
כגון הימים והנהרות והיערות אם אין דרך רבים עוברת בתוכם
ודבר המוקף מחיצות ד' על ד' ואין בגובה המחיצות י"ט וגומא
שאינה עמוקה י"ט וכלי המחובר לקרקע או עמוד או תל ברה"ר
והם גבוהים יותר מג' טפחים ופחות מי"ט והם רחבים ד"ט. ואויר
כרמלית אינו רק עד י"ט אבל מי"ט ולמעלה דינו כמקום פטור
ובימים ונהרות מודדין משפת המים ולמעלה ולא מקרקעית
המים. (ד) מקום פטור הוא דבר שאין בו ד"ט אורך על ד"ט
רוחב וגבוה יותר מג"ט אפילו עד לרקיע וכן חריץ שהוא רחב
בפחות מד"ט על ד"ט ועמוק יותר מג"ט. כללו של דבר רה"ר הוא
מקום מעבר לרבים ורחב ט"ז אמה ודוקא עד י"ט הוי אויר רה"ר
אבל למעלה מי"ט ה"ז אויר מקום פטור. ורה"י הוא דוקא דבר

שגבהה י"ט לפחות והוא רוחב ד' על ד' לפחות ואז נקרא רה"י אפי' עד לרקיע. וכרמלית הוא ג"כ רחב לפחות מד"ט על ד"ט רק שאין גובהה י"ט וגובהה לא פחות מג"ט. ואויר כרמלית אינו רק עד י"ט כמו אויר ר"ה דאינו עולה יותר מי"ט. ומקום פטור הוא דוקא כשאינו רחב ד"ט על ד"ט ואז בין שהוא גבוה עד לרקיע או שאינו גבוה רק ג"ט הוי מקום פטור אבל בפחות מג"ט בטל לגבי קרקע. ואינו נקרא מקום פטור אא"כ עומד ברה"ר אבל כשהוא בכרמלית או בין רה"י או בין רה"ר לכרמלית כיון שגם כרמלית אינו רשות חשוב מה"ת לפיכך אמרינן מצא מין את מינו ובטל לגבי כרמלית ודינו ממש ככרמלית. (ה) המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים או מכניס מרה"ר לרה"י בין על ידי הליכה או שהושיט או שורק חייב. ולכרמלית פטור אבל אסור. ולמקום פטור מותר לכתחלה. (ו) בור ברה"ר עמוק י"ט ורחב ד"ט נמצא הבור הוא רה"י אסור להוציא הדלי עם מים לרה"ר. ואפי' אם יש מחיצה לבור שהוא גבוה י"ט נכון לזהר שלא יעמוד הדלי על המחיצה אע"ג דהמחיצה הוא רה"י ואם כן עדיין עומד ברה"י. דחיישינן שמא יוציא אותו לחוץ דהוא רה"ר אם לא במקום צורך גדול אבל אם אין לה מחיצה גבוה י"ט אסור דתיכף מוציא מרה"י לרה"ר. וכן עגלה שעומד ברה"ר והוא גבוה י' ברוחב ד"ט כמו הבריקעס בלא חגלגלים הוי רה"י גמור ואסור להוציא ממנו לרה"ר וכן להיפך וכן אפי' להכניס ראשו לחוך העגלה ולשתות שם יין שרף או שאר דבר יש לזהר כמו בבור דלעיל. (ז) יש מקומות שלפני הבתים עושין גגין על פתח חנותם ועומד על עמודים שקורין פיר לייב אסור להוציא מן הבתים לפתח הגגין וכן להכניס משם לבתים אא"כ יעשה תיקון שיעמדו קנים גם לצד הבתים מב' צדדים ויהיה לזה צורת הפתח ואם הוא לפני ב' בתים צריכים גם עירובי הצירות. (ח) אסקופה שלפני הבתים אם גבוהים י' ורחב ד' דינן כרה"י ומותר להוציא מן הבית לתוכו אבל לא ממנו לרה"ר אבל אם אינו גבוה י"ט ורחב ד' הוי כרמלית ואסור להוציא מן הבית לתוכו וכן ממנו לבית וכן ממנו לרה"ר או מרה"ר לתוכו אסור ואפילו באסקופה שעומד בין דמוזות של הפתח אסור ולכן צריך לזהר כשהבית

נעול והכותי מביא המפתח שיפתח הכותי את הפתח. ואם המפתח מונח בפנים אסור להכניס ידו ולהוציא המפתח לחוץ. (ט) הגאנצעס הסמוכים לקרעצמעס אסור להכניס ולהוציא רק ע"פ תלמיד חכם היודע לעשות צורת הפתח כדין וכן אסור לייטול ידיו מהמים העומד שם על הקורה שתחת הגאנצעס שבין רה"ר והגאנצעס אם לא ע"פ ת"ח היודע לתקן כדין. ועיין בתיבורי חיי אדם כלל ג' סי' י"ג. (י) היה עומד בביתו ובידו חפץ ונחגלגל מידו וקצה השני עדיין בידו אם נפל עד פחות מ"ט לארץ ומונח שם על איוה דבר אסור להחזירו גזרה שמה יפול כולו ולא יהיה אגודו בידו ואו הוא מונח ברה"ר אבל אם לא נח אלא תלוי באויר מותר להחזירו. (יא) לא יעמוד ברה"י וישתין ברה"ר וכן להיפך וכן לא ירוק וכן לא ילך ברה"ר או מרה"י לרה"ר ורוקו בפיו [א] אם כבר תלשו והפכו בפיו ממקום למקום. (יב) המעביר ד' אמות ברה"ר חייב ובכרמלית אסור מדרבנן אבל פחות מד"ט מותר. (יג) אחד המוציא מרה"י לרה"ר או המכניס או מעביר ד' אמות ברה"ר אינו חייב עד שיעשה עקירה והנחה דהיינו שיעקור מרה"י ויניח ברה"ר או שיתן ביד אחד העומד שם אבל אם עשה עקירה ולא הניח כגון שעקר כלי והושיט לרה"ר וזה שעומד בחוץ לקח מידו אינו חייב אבל עכ"פ אסור מדרבנן ולכן מה שמקילין להביא דבר מאכל או כיוצא בו ע"י א"י צריך לזהר שלא יתן הכלי ליד הא"י דאז עושה עקירה אלא יקח הא"י מן השלחן וכיוצא בו וכן כשמביא א"י איוה דבר לא יקח אותו הישראל מידו דאז עושה הישראל הנחה אלא יניחנה הא"י על השולחן כדי שיעשה הא"י הנחה. ולכן במקום שאסור לטלטל ומלין חינוק בבה"כ צריכין לזהר שא"י יוציא החינוק מן הבית ולא יתנו החינוק לידו אלא הא"י יקח מעצמו ויוציא לחוץ ואז יניח הא"י ליד ישראל ואז יתן א' לחבירו וחבירו לתכירו ובלבד שיזהרנו שלא ישא א' את החינוק ד' אמות דהוי מעביר ד' אמות ברה"ר אלא דוקא בפחות פחות מד' אמות וכשיגיע

עונג שבת

דס. [א] אם כבר תלשו כו'. וקעולס אינס מוכרין בזה. והוא דבר מזוי מאלו, ונב"ח מבואר דאף לדין דלית

זכרו הלכות שבת תורת משה לר 67

סמוך לבהכ"נ יחזור הא"י ויקח התינוק מיד הישראל אבל לא יתן הישראל לידו והא"י יכניס התינוק לבהכ"נ ויניח על הספסל ואז יקח הישראל וכן בשעה שמחזירו. וכן כשא"י מביא איגרת או כל דבר יוהר הישראל שלא יקח מידו אלא יניחנו הא"י על השלחן. (יד) עוד יש רשות אחד הנקרא קרפף שלא הוקף לדירה כגון המחיצות שלא נעשו לדור בתוכו אלא לשמור מה שבתוכן כגון ההיקף שעושין סביב השדות והגינות ואם יש בהיקף זה אורך יותר מבית סאתים שהוא ע' אמה וב' שלישים על רוחב ע' אמה וב' שלישים ואפי' אינו מרובע דינו ככרמלית ואסור להוציא ממנה לרה"י ולרה"ר ואסור לטלטל בתוכו אלא בד' אמות כיון דגדול כ"כ מיחליף ברה"ר ולפיכך הכפרים שבמדינות פרייסען אע"ג שעושין מחיצות מב' צדדין וכמו פתחים לשער אסור לטלטל בתוכו דלא הוקף לדירה. ואם הוא רק בית סאתים וכ"ש בפחות אע"ג שלא הוקף לדירה מותר לטלטל בכולו ומ"מ אסור להוציא כלי בית לתוכו אפי' כששניהם של אדם אחד אע"ג דבחצר מותר זה גרע מחצר ודוקא כלים ששבתו בבית אסור אבל כלים ששבתו בחצר מותר לטלטל בקרפף זה וכן להיפך דמ"מ שוה בזה לחצר דגם חצר אין חשמישו כ"כ בקבוע. (טו) ולפיכך מי שיש לו גן סמוך לביתו אם נטועין בו אילנות והוא מוקף לדירה דינו כחצר ממש דמטלטלין ממנו לבית ומבית לגן דאילנות אין מבטלין דירה שכן דרך בני אדם ללון בין אילנות אבל אם יש בו זרעים וירקות אפי' זרע בחצר דינו כקרפף דזרעים מבטלין דירה ואסור להוציא מן הבית לתוכו וכן להיפך (ועיין דינים אלו שמבוארים היטב בחיבורי חיי אדם כלל ג"א). (טז) קיי"ל אדם חי נושא את עצמו ולפיכך המוציא אדם חי מרה"י לרה"ר פטור אע"ג שלבוש במלבושים דהם בטילים לגבי האדם. מ"מ זה דוקא באדם גדול שיכול לילך אבל קטן שאינו יכול לילך או גדול אלא שהוא חולה או כפות חייב ולפיכך אסור לשאת קטן ברה"ר אלא אם הוא גדול כ"כ שהוא הולך ברגליו מותר לאחוז אותו בידו והוא ילך ולא גזרינן

עונג שבת

לן ר"ה הדין כן. אך האחרונים הנולדו היתרים ללמד זכות על המקילון

שלא יגביה אותו ודוקא אדם חי נושא את עצמו אבל בהמה או עוף חייב. (יז) שכת והוציא איזה דבר בשבת אם הוא במקום המשתמר אסור להביאו לביתו ואם מתיירא שלא יגנבו אם אפשר ע"י א"י יאמר לא"י שיביאנו ואם א"א אוי מותר לטלטל בפחות פחות מד' אמות וכמו שכתבתי לעיל סימן י"ג ועכ"פ אסור להכניסו לבית שהרי מכניס מרה"ר לרה"ר. (יח) היה בדרך ויש לו מעות בכיסו אם יכול להפקידן או להצניען אסור להחזיקן בכיסו אפי' במקום דמותך לטלטל ואפי' שירצה לישב בביתו תמיד שהרי הם מוקצה ואם א"א יתפרנו כבגדו ובמקום שאין עירוב צריך לזהר שישב כל השבת בביתו אך אם מתיירא שאם ע"י שישב בביתו כל היום יכירו שיש לו מעות ויגזלו ממנו מותר לצאת לחוץ דכיון שהם תפורין בבגדו אין בו איסור הוצאה מן התורה דאין דרך להוציא כך ובמקום סכנה מותר. (יט) ואם מחפשין אחר סחורותיו ומעותיו לגזלם אפילו אינם הפורין מותר להוציאם לרה"ר שלנו במקום סכנת ממון אם אי אפשר ע"י א"י דאם לא נתיר לו יבא לחפור גומות להטמינם וזה אסור מה"ת כדלעיל במלאכת בונה ואם אפשר יעשה בדרך זה שלא יעשה אדם אחד עקירה והנחה דהיינו שאחד יעמוד בחוץ וזה שמבפנים יושיט לחוץ וזה שמבחוץ יקח מידו ונמצא שהפנימי לא עשה רק עקירה וזה שמבחוץ לא עשה רק הנחה ואח"כ ילך גם הוא לחוץ ויעבירנה פחות פחות מד' אמות שזה יתן לזה וזה לזה כדלעיל סי' י"ג או שיורקנה לחוץ דרך כתיפיו מאחוריו דהוי הוצאה שלא כדרכה. (ד) ואם הסחורה בחיבה אוי יוציא מקצתה לרה"ר ולא יוציאנה כולה בכח אחת ואז לאחר שתניח שם רגע יחזור ויוציא כולו ובלבד שלא יגרור דזה הוי דרך הוצאה אלא יניח מעט. או שיקשור ברגליו. או אם הוא דבר קטן יניח במנעליו שכל זה הוי שלא כדרך הוצאה. ובמקום מחד סתאום במקום שיש לחוש שיבא לידי איסור דאורייתא התירו כל זה אבל אם מצא מציאה בשבת שאינו בהול כ"כ אסור וברוך

עונג שבת

מחילין בזה, וסדנרים ארוכים. ע"י בדנרי מרדכי נוס' כ"ה ער

זכרו הלכות שבת תורת משה לה 69

הגבר אשר יבטח בה' (כא) [ג] אסור לשאת זייגער שהרי אינו מלבוש כלל והמוציא חייב [ג] ואסור לצאת עם שפאקולין שקורין ברילין ואפי' כשמניחים על החוטם ואפי' אם הם בכסף. והנשים צריכות לזהר שלא לצאת במוך שנותנים באותו מקום להציל שלא חטף מדם נדה אלא כשהוא דרך מלבוש. וכשהגשמים יורדים אסור ליתן פאטשיילע על ראשיהם להציל מגשמים א"כ מתעטפים בו בדרך עיטוף. וכן מה שהאנשים נותנים פאטשיילע על הכובע בעת ירידת גשמים אסור דמה שהוא רק להציל מטינוף הוי משא. (כב) החגור או שא"א לו לילך כלל בלא מקל מותר לילך במקל אבל אם אינו רק להשען עליו אסור שמא יעבירונו ד' אמות ברה"ר ואפי' במקום שיש עירוב אם לא צריך הרבה אסור משום דהוי

עונג שבת

סי' ל"ד מש"כ בענין זה (מש"ש): [ב] אסור לשאת זייגער כו'. ואפילו קשור ברביד הזהב שהוא נושא על לוארו והוא תכשיט (קלש"ע), ועיקר הטעם בזה להחמיר כתבו כולם דכיון דמונח הזייגער בכיס באין רואה אין עליו שם תכשיט, וגם אין לומר דהכלי שעות בטל לגבי הרביד, כי הכלי שעות הוא העיקר, שאין אומרים נעשה כלי שעות להרביד אלא נעשה רביד לכלי שעות, כמו שכתבו הפוסקים בס' ש"א לענין תיק של בתי עינים ודן של סבין, (תל"ד סי' ש"א ס"ק ז'). אך באותן הגשים שנושאין הזייגערלעך הקטנים של זהב לתכשיט ואין מניחין אותן בכיס אלא מוליך אותם מבחוץ על שלשלת זהב אפשר דיש ללמד בהם ולסמוך על דברי הגאון בעל שו"מ מהד"ק ח"ג סי' ל"א, כי עיקר טעם המחמירין הוא משום דהזייגער מונח בכיס באין רואה, אבל הגשים שדרכן לנושאו בגלוי אפשר דיש להקל בהם ול"ע (מ"ש): [ג] ואסור ללאת עם שפאקולין שקורין ברילין כו'. בספר קובץ יגדיל תורה בקונטרס השני סימן ד' יש שם תשובה ארוכה מהה"ג מו"ה דוד קטבלי אפרתי [ז"ל] בעל ס' מג"ד תו"ש, ודברי דוד, והאריך שם הרבה מענין נשיאת בתי עינים בשבת קודש על החוטם במקום שאין עירוב, וכחב שם שמוכל לומר שהת"א כוון לברילין הישנים שלא הי' להם אז הכדים הארוכים המקיפים בידותם מאין לאון בחוקה, שבלילה אין לחוש

דרך חול. (כג) מי שיש לו מכה מותר לצאת עם הרטי' וגם עם הסמרטוטין המונחים עליו דבטילין לרטי' שלא יפול אבל אסור לכרוך על הרטי' דבר חשוב כגון פאטשיילע וכיוצא בו דזה לא בטיל גבי רטי'. (כד) מותר לצאת בטלית בדרך עיטוף אבל שלא בדרך עיטוף אסור. (כה) במקום שנוהגין לייך באונטער גארטיל להתנאות אין למחות בידם אבל אסור לכרוך פאטשיילע על החגורה ולקשור שהרי נראה שמערים להוציא אלא או יכרכנו על המכנסיים או תחת הזופיצא בענין שיהיה בגד מפסיק בין הפאטשיילע ובין החגורה והכורכים על הצואר שנראה לכל שכוונתו רק להוציא אסור אלא יכרוך על הצואר כמו האלוטוך בדרך לבישה. (כו) כשיש לו ציצית פסולה בטלית או בבגד אסור לצאת בו שאפי' הציצית הנשארים חשובים משא כיון שדעתו להשלים ולעשות ציצית כשרים וכן כל דבר שדעתו להשלים כגון אם נפסק הרצועות שקורין קאסניק מצד אחד של הבגד וכן קרס אפי' של ברזל מצד אחד כיון שדעתו להשלים הרי זה שנשאר הוי משאוי ואם הם דברים חשובים כגון קאסניק של משי או קרס של כסף כיון שהוא דבר חשוב לא בטל לגבי הבגד ולכן אפי' אין דעתו להשלים אסור. (כז) כל דבר המחובר לבגד ה"ז בטל בבגד. ולכן מותר לצאת בכיסין

עונג שבת

לנפילתם. שאין זה נקרא רפוי שיוכל ליפול בקל, וכחב שגם יש בזה היתר תכשיט, ממה שבזמנינו נהגו האלילים ואלה המלוינים בלבושיהם ללכת בנתי עינים לתכשיט וגם הם נקראים מלבוש. ומכש"כ למי שנושאם כל ימי השבוע, והתיר שם לשאת כל מיני בתי עינים על החוטם כשיש להם ידים המקיפים מאזן לאזן. הן אוחז בתי עינים שנושאין אותם להליל אי"ע מלער קור. או רוח או אבק, וכן מלער קולר ראות, ולכן היבא דיש להבתי עינים ידים המחובים בשערות הראש, ומכש"כ המקיפים מאזן לאזן וסובבים אחורי אונס [דאז אין חשש שגוא יפלו] הרי זה היתר גמור, וכחב שם שהגאון ה"ר אברהם בנימין קלוגער [זו"ל] העיד לפניו אשר כבוד אביו הה"ר שלמה קלוגער [זו"ל] לא מיהא בזה ולא שנוע ממנו לאיסור, וכן התירו בזה כמה גאונים, וסיים שם ששלח תשובה

זכרו הלכות שבת תורת משה ל'ו 71

התפורים בבגד וכן בקאפטור שתלוי באפענצע שמכסה על ראשו בשעת הגשמים ודוקא דבר שדרכו בכך אבל אסור לתפור פאטשיילע בכגדו ולצאת בו דידוע דבזמה"ז אין דרך בכך ולא בטל לבגד ואפילו לתפרו בחגורה לא מהני אם יהיה תלוי בצדו אא"כ קושרו בקשר של קיימא מערב שבת או תופר וחוגר בו דהוי כחגורה ארוכה :